

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 4. No. 14. 1939

TİMURLenk BAYTAR MI İDİ?

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Konya müzesi kütüphanesinde 2838 numaralı yazma bir baytar-namenin 45, 46, 47 nci varaklarında Türk tarihinde Osmanlı türklerle keder verici vukuat ile meşhur olan Timurlengin baytar olduğunun yazılı olduğunu mezkûr müze müdürü sayın Yusuf Akyurt bildirmiş ve mezkûr varakların 6 sahifeden mürekkep resimlerini de göndermek lütfünde bulunmuşdur

Mezkûr sahifeleri okuduk. Çok açık ve güzel bir türkçe ile eser Kenan efendi tarafından yazılmışdır [1]. Muhakkak ki toplama bir eser olacaktır. Yazılış tarihi malûm değildir. Eb'adı 12×18,5 dur. İnce kâğıdı samanî aherlidir. Eser harekeli ve usulüne muvafık güzel bir nesih ile yazılmışdır.

Timurlengin baytar olduğunu ortaya koyan bahis :

Varak 45 a, 45 b, 46 a, 46 b, 47 a, 47 b de bu suretle beyan edilmiştir :

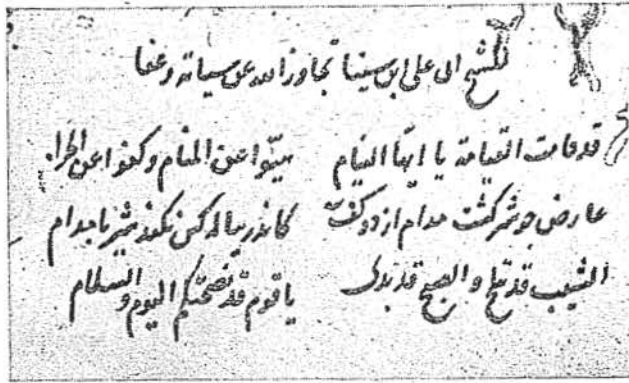
(... İlmi baytaride Timurlenk Şeyhülmeşayih menzilesindedir. Hattâ padişahı Buharaya intisabı ve ol hanedana münasebeti ve Mirahurinin Timur gibi bir kaç yüz hademe ve bendesi olup bendesinin edna bir tökeri olmak hîzi imkândan dür ve mehcür iken şayestei niami celilei rahmaniyye rahim ve gafur olmakla bazı makbul atlara illet arız oldukda etraftan daim taharri ve talep ve baytarı hüner-

[1] Varak 80 a da bu baytarnamei lâtifinin cami' ve müellifi, camişerif sahibi Sultan Ahmed bin Mehmed bin Murad... Hattati Kenan efendinin hattı destile olan nüshadan, (Elhac Mehmed bin elhac Aliyyibnilhac Mehmedül Belgradî namında güzel nesih yazan bir zat tarafından 1258 (1842) de İstanbulda Süleymaniye camii yakınında bir yerde istinsah etmiştir. Birinci sahife başı tezhiblidir. Kenan efendi eserinin gayet muteber ve memduh bir kitab olduğu, ona tazim ve ihtiram edip gafflet olunmıya diye medholunmaktadır.

İBNİ SİNA'NIN MANZUM BİR NASİHATİ

Dr. A. SÜHEL ÜNVER

İbni Sina'ya aid eserler, mecmualar ve şerhleri muhtevi cildler içinde onun şiirlerinden ve ona izafe edilen manzumelerden bazısına tesadüf ederiz. Bunlar kısmen Profesör M. Ş. Yaltkaya ve muallim Kilisli Rifat tarafından toplanmış ve İbni Sina eserinde neşrolunmuştur. Bu neşrolunanlar meyanında göremediklerimizi mun-tazaman Tıp Tarihi Enstitüsü fotoğrafile tesbit etmekteyiz. Şimdi neşrettiğimiz onlardan biridir. (Fig. 1) muallim Kilisli Rifat'a ter-ceme ettirilmiştir.

(Fig. 1)

(Şu manzume Şeyh Ali İbni Sina'nındır. Cenabıhak onun seyyie-
lerinden geçsin ve af buyursun).

Hey uyuyanlar kıyamet koptu

Uykudan uyanın. Kendinizi haramdan çekin

*Yanak süt gibi olunca [1] şarabı iki elden bırak
Çünkü kimse bir bardakda süt ile şarabı beraber bulundurmaz
İhtiyarlık kendisini göstermiş, sabah meydana çıkmış
Hey kavim ben size bu gün nasihat ettim. İşte bu kadar [2].*

Bu muhakkak ki İbni Sina'nın manzum şiirlerinden hoş gittiği için seçilerek yazılmışdır. Bunun İbni Sina'nın bütün manzum eserleri bir arada neşrolunmadığı cihetle hangi manzumesinden çıkarıldığını tahmin etmek güçtür. Bazan ona izafe olunan şiirlere manzumelerde tesadüf olunamamaktadır. Bu da bazı yanlışlıklara sebep oluyor.

İbni Sina'nın bu nasihatında güzel ve nükteli teşbihler, aynı zamanda ince ruhlu bir şair olması dolayısıyla sözlerinde hoş tesirler vardır.

İbni Sina vefat ettiği zaman ihtiyar değildi. Demek ki çok çalıştığından ve biraz da kendisini yıpratmış olduğundan saçları ağarmış ve kendisini vaktinden evvel ihtiyar hissetmiştir.

Sözlerinde kendi mizacı, ahlâkı ve telâkkileri yasar. İşte İbni Sina'nın şiirlerindeki bu hususiyet onun ağzından çıkmış sözlerde pek güzel sezilir ve onun sözü olub olmadığını ona izafe olunan manzumelerden anlamak kabildir.

UN CONSEIL EN VERS DE İBNİ SİNA

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Nous rencontrons dans les livres, les recueils et les commentaires d'Ibni Sina, certains de ses poèmes et des poésies attribuées au

[1] Yani yanak üzerine sarkan saç.

[2] Damad İbrahim paşa kütüphanesi No. 930 (Şerhilkun, Şemsüddin el'amili) eseri baş sahifesindedir.

grand savant. Ceux-ci furent en partie recueillis par le Prof. Ş. Yaltkaya et le Lecteur Kilisli Rif'at et imprimés dans le livre d'Ibni Sina. Nous sommes en train de fixer par la photographie certains autres que nous n'avons pu rencontré parmi ceux déjà publiés. Nous en présentons un. (fig. 1). Il fut traduit par le Lecteur Kilisli Rif'at:

Oh, ceux qui dorment. la fin du monde est animée
Réveillez-vous. Evitez de vous faire du mal
Lorsque la joue devient comme le lait [1] laissez le vin
Car personne ne peut mettre dans un même verre le lait et le vin.
La vieillesse se fait voir, le matin est venu.
Oh, tribul Je vous ai conseillée et c'est tout [2]

Il est certain que ces vers furent choisis parmi les poèmes d'Ibni Sina parce qu'ils eurent beaucoup de succès. Il est difficile de préciser le poème duquel ces quelques vers furent pris car toutes les oeuvres en vers de notre Ibni Sina ne sont pas encore publiées. On ne peut pas retrouver quelquefois dans ses poèmes des vers qui lui sont attribués et ceci cause des erreurs.

Ce conseil d'Ibni Sina contient des exemples très spirituel. Ces paroles, appartenant à un poète sensible, ont également une influence très douce.

Ibni Sina n'était pas vieux lorsqu'il mourut. Ses cheveux blanchirent donc avant l'âge par l'excès de travail et l'usure, et il se sentit vieux. Ses paroles font vivre son caractère, sa nature et ses pensées. Cette caractéristique des poèmes d'Ibni Sina se retrouve dans toutes ses paroles et il est possible de comprendre si les vers qui lui sont attribués lui appartiennent vraiment.

[1] C'est-à-dire les cheveux tombés sur la joue

[2] Bibliothèque de Damat Ibrahim Pacha No. 930, se trouve aux premières pages du livre. شرح القانون لشمس الدين الأملی